

TISZÁNTULI UJSÁG

Megjelenik hetenkint
egyszer.

Egyes szám ára 3 korona.

„Hiszek egy Istenben, hiszek egy Hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában”

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Debreczen, Jókai-u. 8. sz.

Riedl Frigyes.

Augusztus 7-én, vasárnap este tíz óra tájban hunyta le örök álomra fáradt szemeit egy fővárosi klinika ridég kórágán Riedl Frigyes, a magyar irodalomtörténetírás egyik elsőrangú disze, egy jó ember, akire szintén ráillik, amellyel mestere Gyulai bucsuztatta kettőjük emberi és költői ideálját Arany Jánost, hogy „nagy elméjét csak nagy szíve multa felül.” — Mióta anyját ez év januárjában eltemette, azóta folyton betegeskedett. A ravatalánál hült meg; előbb tüdő- majd mellhártyagyuladást kapott, amelyen ismételt kórházi kezelés sem tudott már segíteni, míg végre két havi kínos gyötrődés után a halál megváltotta szenvedéseitől. Neki, akinek mimóza-lelke már a háboru borzalmait alatt betelt az élet londoni vásarával, minden bizonnal megváltás volt a halál, de nekünk, akik oly közel állottunk nemes szívéhez és akik annyiszor élveztük szelleme fényét s melegét: mulása pótolhatatlan veszteség, amelyet nem is tudnánk e pillanatban kellőképp értékelni.

Riedl a hetvenes évek mozgalmas levegőjében, a legjelesebb magyar és külföldi mesterek (otthon: atyja, R. Szende, az egyetemen

meg Greguss és Gyulai Pál, Párisban: Taine, Renan és Boissier G.) vezetése alatt indult utnak s már indulóban olyan kivételes műveltség birtokában, amellyel kortársait már akkor messze felülhaladta. Bár mindig az irodalmi studiumok felé hajlott, de beható tanulmányokat végzett annak segédtudományai, a stilisztika, retorika és poétika körében. Ez irányu elmélyedésének eredményei jól ismert, kitünő tankönyvei, melyeknek világos szerkezete, új szempontjai és tartalmi anyaga a legjobb nemzeti magyar kísérletek élére állítják őket. Ehez járulnak később, amint tanári hivatása mindjobban a nevelés problémái felé irányítja figyelmét (soká az Országos Közoktatási Tanács előadója volt) — paedagógiai cikkei, gyakori utazásainak eredményeiként meg művészettörténeti tanulmányai, amelyek közül legyen elég ez alkalommal a „Lotz K. falfestményeiről” írott gyönyörű esszejére utalnom.

Írói pályáját Gyulai Pál oldalán, mint a Budapesti Szemle állandó kritikusa kezdte meg. Valami sajátos harmoniában vegyítvén mestere elmés, áttetsző analizisét a Taine és Sainte Beuve filozofáló hajlamával, mely egyforma érdekléssel keresi a műnek nemcsak gondolati tartalmát, ha-

nem keletkezésének körülményeit, írójának benne megnyilatkozó lelkét, anélkül azonban, hogy mellettük (vagy miattok) a hagyomány uralkodó erejét is figyelmen kívül hagyná. — E bírálatok és ismeretetések mellett egész sereg nyelvészeti, történeti és nevelésügyet érdeklő cikke lát napvilágot a korabeli lapok és folyóiratok (Magyar Nyelvőr, Századok, Egy. Phil. Közlöny, Orsz. Tanár Egyes. Közlöny, Österreich-ungarische Revue stb.) hasábjain, s mindegyikben ugyanaz a széleskörű tudás, a hazai és külföldi irodalmakban való avatott jártasság jellemzik, akár kritikáiban, úgy-hogy szinte névtelenül föl lehetne őket ismerni valamennyit.

Első, nagyobb szabású tanulmánya „Kazinczy és a német irodalom” címmel a 70-es évek legvégén jelenik meg, s rendkívül eredeti felfogásával a szakörök figyelmét nyomban magára terelte. Éles és biztos szemmel mérte össze benne a hazai és külföldi irodalmak korabeli képét, főként a németét, amelynek grandiózus hatását, hatásának sugártöréseit vizsgálja társadalmi és irodalmi viszonyainkon, annak vezéralakján Kazinczyn, Kazinczy nyelvészeti, esztétikai és literátori törekvésein. Ez az épp oly mély, mint finom és magvas tanulmány

Gambrinus-étteremben

□ □ □ □ (PIACC-U CZAI TASSGEBAN.) □ □ □ □

mindeneste Magyarzenekara játszik

Elsőrangú kiszolgálás
KÖSTNER ÉS DÉZSI.

KISS JENŐ

Finom csemege és fűszer kereskedése ajánlja dusan berendezett áruraktárát a legolcsóbb árak mellett.
szolid, pontos kiszolgálás.
Debreczen, Deák Ferenc-utca. Keresk. és Iparkamara épület.

már egész fejlettségében mutatja azokat a sajátságokat, amelyek Riedl essayista tollának egyre uralkodóbb vonásaivá lesznek csaknem pályája második szakaszáig, amikor részletező hajlamát bizonyos tulzolt epigrammai rövidség, nyugodt humorát egyre borúsabb hangulat kezdi fölváltani. Ezt követték nem szapora egymásutánban, (hiszen Ő sohasem tartozott a gyors tollú írók közé) a hely és korfestő részletekben gazdag könyvecskéje: a *Magyarok Romában*, a *Péterfy Jenőről* és *Lederer Beláról* irt mesteri nekrológok s az aránytalanságaiban is kiváló művecskéje *A magyar irodalom főirányai*, mely a millenium idején kelvén voltaképp ugyanazt a problémát, ugyanoly keretek közt igyekszik megoldani, mint a Beöthy Zsolt máig alig méltányolt „Irodalmunk kis tükre.” 1912-ből valók a Toldy, Greguss és Katona Lajosról irt művészi veretű arcképei „*Három jellemzés*” címen az Olcsó könyvtárban; s 1916-ból: a Shakespere-jubileumok alkalmából *Shakespeare a magyar irodalomban* című tanulmánya, melyet alig jellemezhetnénk szebben, mint amivel ő jellemezte kevéssel halála előtt egyik barátja művét, hogy nemcsak sikerült munka, hanem valóságos ékszer a magyar irodalomban. A legmaradandóbb alkotása azonban, mely nevét egyszerre legjobban eszthetikusaink sorába emelte, az *Arany Jánosról* írott vaskos kötete, (első kiadása 1887-ben, az utolsó, a negyedik talán a múlt évben jelent meg a Pallas kiadásában). A mestereitől tanult lélektani elemzés eszközeivel vizsgálja, méregeti ebben Arany hazajelentő fogant, de világirodalmi remeken művelt genijének csodás mélységeit, amelyeknek mind megvan a maguk külön atmoszférája, állat és növényvilága, sajátos és gazdag embertypusa, amiket ha röpkébb, ha élesebb vonalakkal mind bonckése alá szed Riedl, hogy együtt, valamennyiből az Arany mikrokosmosa felé ve-

títsen egy-egy ragyogó sugarat. Így építi fel e gazdag és bonyolult psziché szép épületét emberi és nemzeti vonásaival, eszményeivel és tanításaival, mint minden idők legmagyarabb költőjét, kinek világa egy örök magyar világ, megértése és szívünkbe fogadása éppoly szellemi, mint erkölcsi nyereség mindnyájunk számára. Értethető, ha Riedl e munkáján, mint valami szép márványművön szinte halála napjáig folyton dolgozott, új meg új jegyzetekkel kísért, hol bővítgetett, hol cizellirozott, aminek az ő kényes műizlésén kívül azt hiszem, valami más, bensőbb rugói is lehettek: azok az Aranyéival rokon testiszenvedések, amelyek őt is korán megszállták, bár titkolni igyekezett őket majdnem emberfeletti erővel.

Pap Károly.
(Folytatjuk.)

Kül- és belpolitika.

A külpolitikai láthatár.

A „Tiszántuli Ujság” megindításától kezdve állandó figyelmet szentel a külpolitikai eseményeknek. Nagyon öntudatosan végezzük ezt a munkát. Aki helyesen akar cselekedni, annak először is: jól kell látnia. Minden eseményben önmagunkat nézzük. Minden változásban a saját helyzetünket igyekszünk meghatározni. Optimisták vagyunk. Két okból. Először azért, mert az erőnköt érezzük és van munkakedvünk. Az erő és alkotóképesség pedig mindig optimista. De optimisták vagyunk a tragikus események új meg új csapásai alatt is azért, mert látjuk, érezzük, hogy mindaz, ami most történik, még a rombadőlés eseményeinek végső sorozata. Egy magunk mögött hagyott sötét korszak gonosz lökéseinek következménye. Nyugatmagyarország lehullása az utolsó dőrej ebben az összeomlásban. Ezt feltartóztatni nem tudtuk. De a lelünk már szabadult a rontás alól. Igazainkban kiegyenesedve, magunkat összeszedve, már számot tudunk adni magunknak róla,

mi történt s már látjuk az újjaépülés jogát, utját, reményét. A magyarság halálát intező kezek még meg-meglódnak a kényszerképzetek irányában, de már oszlik a vakság világszerte, az idő érettünk dolgozik s az események maguk tisztítják a teret előttünk.

Az események kommentálása közben minduntalan rámutattunk arra, hogy: Anglia külpolitikája a mi irányvonalunkba került, szembefordult a francia irtópolitikával; hogy Anglia Németország rokonszenvét, szövetségesi kezét keresi az előbb-utóbb feléledő polgári Oroszországgal szemben követendő politikája érdekében; hogy a régi antant tulajdonképpen már nincs is, Anglia és Franciaország diplomáciai aknaharcot folytat egymás ellen, különösen a felsősziléziai történelmi forduló óta, Amerika pedig rég otthagya Wilsont, utálattal fordult el rabló és hazug szövetségeseitől s most külön szerződik velünk a békére; hogy Angliát magát sarokba szorítja az ir forradalom s az izlám forrongása; hogy sem Cseh-Szlovákia, sem Nagy-Románia, sem Jugoszlávia megállapodott, összeforrott, végleges alakulásnak nem tekinthető, mindegyikőjük minden pillanatban ki van téve az elnyomott faji erők robbanásainak.

Mindezen tünetekkel szemben egy kötelességünket hangsúlyoztuk: az egyetértést, az összefogást, a belső megerősödést, a vakítóan világos nemzeti öntudatot, a készülődés, a várakozás idejére.

Örömmel állapítjuk meg, hogy ezt az optimizmusunkat, tisztán látásunkat a hitelesség, a közvetlen tapasztalat erejével erősítette meg a napokban *Dvovicsák Győző* nyiregyházi képviselő nagyszabású tájékoztató beszéde a választói előtt.

Szent-István napján jelent meg kerületében külpolitikai törekvéseinknek ez a kimagasló munkatársa, aki bejárta Amerikát,

Meneküljünk a hőség elől:
az ALFÖLDI PINCZEVENDEGLŐBE!

■ ■ Naponta frissen csapolt udvari szalon sör! ■ ■

Kollekes, hús, izlésesen átalakított éttermek! Elis-mert jó konyha. Étkezési szelvényfüzetek váltása melett 20%-kal olcsóbban lehet étkezni az am úgy is igen szolid étlap-áraknál. Különösen alkalmas tisztviselőknél és szalmaösvényeknek. 0 0 0 0 0 0 0

hosszabb időt töltött Párisban, személyesen látott, hallott, tapasztalt mindent s fáradhatatlanul és sikeresen hódította mindenütt a megértést a magyar igazság számára. Fellépésének külön súlyt és jelentőséget adott mindenütt az a körülmény, hogy ő a magyarországi tótságnak leg-hivatottabb szószólója.

Beszédéből idézzük a következő részleteket:

„Csonka-Magyarország külpolitikájának ege erősen derülni kezd . . . Amerika nem respektálta a trianoni békét. Ugy látszik Amerika jobb magyar, mint mi, nem fogadja el a trianoni békét. Hogy Amerika különbékéjének milyen hatásai lesznek, az még ma ki sem számítható, de máris kibontakoznak óriási jogi és erkölcsi előnyei. Azon az elven, hogy csakis az együttes antanttal szemben szabad békét kötnünk, immár a leghatalmasabb fegyverrel, az amerikai külön békével rést ütöttünk! . . .”

„Oroszországban halódik a kommunizmus és bukása után az ország nyomban visszatér a polgári rendhez. Régi és újabb összeköttetései révén itt legtöbb kilátása Németországnak van. A hatalmas Anglia, az orosz felbomlás előidézője jól tudja, hogy ő nem populáris a polgári Oroszországban, ezért most Németország felé keres gazdasági elhelyezkedést nagy szövetséges Franciaország rovására is.

Ez a hatalmas brit birodalom most szövetséges kezét nyújt Németországnak, hogy érdekeit Oroszországban megóvja. Franciaország pedig itt Közép-Európában keres megbízható barátokat, hogy a cári Oroszországgal szemben keletkezett negyven milliárdnyi követelését biztosítsa. Be kell azonban látnia, hogy ezek a barátok absolute nem felelnek meg reménységeinek. Az utódállamok ugyanis mind a nyugtalanság, a bevégzetlenség jeleit mutatják.

„A Felvidéken a tótság keresi

az elszakadás lehetőségeit. És a belső ellenségek számát szaporítják a németek, a morvák is.”

Délen is örökös a nyugtalanság. Jugoszláviában a horvátok sehogysem tudnak beletörödni abba, hogy elszakították az ezeréves Magyarországtól. Velük nyugtalankodnak a dalmaták, bosnyákok, kucu-oláhok, görögök, bolgárok.

„Magyarország izoláltan áll, nem csatlakozott senkihez és ez az izoláltság a ki nem forrott alakulatokkal szemben momentán nagy szerencse.”

„Most a mi legelső igyekeztünk az legyen, hogy idebent példás, szilárd polgári rendet teremtsünk, forrjunk eggyé, hogy ennek az egységnek erejével hassunk kifelé.”

„Két hónap óta figyelem — mondotta Dvorcsák — külföldi utaimon, az Egyesült Államokból és Franciaországból a mindinkább imponáló magyar eseményeket, amelyek, ha a kis magyar nemzetnek egy-egy ügyben kifejezésre jutott egyöntetű álláspontját dokumentálták, nagy hatással voltak a nagy nemzetekre.”

„Aki nálunk visszavonást támaszt, az ellenségeinket szolgálja, akik mint a közelmúltban most is a „divide et impera” elvét szeretnék velünk szemben hasznosítani.”

Egy hollandi bizottsággal beszél a parlamentben. A bizottság bejárta Erdélyt és a megszállt délvideket. Kijelentették Dvorcsák előtt, hogy azok ott félvadak és hogy volt szabad ezt az ezeréves, nemes, kulturában gazdag országot így megcsonkítani?

„A franciák ádáz ellenségeink és ma, 1921 július 7-én ott, a parlamentben Briand miniszterelnök kénytelen volt Magyarországot barátainak kijelenteni, hogy a trianoni békeszerződésben nincsenek megállapítva még Magyarország határai.”

„Erőnk, egységünk, kulturfőlnyünk alapján békés uton is sikerekhez juthatunk s már most,

a határkiigazítás alkalmával érvényesülnek a Millerand kísérőlevelében biztosított jogaink, amelyek által nemcsak határkiigazítást kaphatunk, hanem ott, ahol a néphangulat, vagy gazdasági érdekek kívánják, egyes területek visszacsatolását is. Erőt, egységet kell azonban kifelé mutatnunk, így remélhetünk. Minden kérdésnél kérdezzük meg becsületos magyar szívünket, hogy megtaláljuk a helyes irányt.”

Mindezekhez * * csak annyit tesszünk hozzá, hogy módunkban van mindenben megerősíteni Dvorcsák képviselő optimizmusát olyan információk alapján, amelyek a legilletékesebb helyről kaptunk. Onnan, ahol hivatalosan is betekintheznek az események kohójába, a diplomácia konyháiba.

És hozzátesszük, hogy Amerikában a tótok hatalmas és egységes tiltakozó gyűlést tartottak a pittsburgi egyezmény ellen, amelyet a tótok nevében megvásárolt antant-ügynökök irtak alá.

KOZGAZDASÁG

Hogyan fokozhatja a kisgazda a termelését?

— Hetedik közlemény —

A német tudósok a talajbacillusokat már a laboratóriumban is termelik. A kitermelt bacillusokat üvegben bocsájtják a gazdák rendelkezésére és a talajjalocsolással idézik elő a fertőzést. Ennek is termésfokozó hatása van. Hol tartunk mi még ezektől?! Mi még meg sem szántjuk földjeinket, nitrogénygyűjtő növényeket nem termelünk, ellenben mindent elkövetünk termelésünk lefokozására.

A termésjavítást csakis kifogástalan vetőmag használata után lehetséges tökéletesen elérni.

Elsatnyult, elbetegesedett növények után csakis satnya, beteg utódokat várhatunk.

Komlós Géza divatháza

Debrecen,
Megyeháza mellett.

Elegáns női felöltők,
kosztümök,
blousok,
ruhák,
szolid, olcsó árakban.

Utóbbi időben a magnemesítések terén igen szép eredményeket értünk el.

Magnemesítő társaságok alakultak, tudományos intézeteink és magányosok versenyre keltek, hogy gazdasági magpiacunkat minél tökéletesebb magvakkal és növényekkel gazdagítsák.

A nemesített magvakat okvetlenül tenyészük gazdaságainkban, azonban erre is azt mondom, mint a műtrágyára, előzze meg a nagyban való elterjesztését a kísérletnek és csak ha beválik egyik-másik fajta, akkor terjesztjük el nagyban.

Elcsenevészedett és elgazosodott vetőmagjainkat jobb uradalmi vetőmagvakkal cseréljük ki.

Az uradalmak rendszeresen cserélik a vetőmagot és így a kisgazda a kísérletezéssel nem kénytelen foglalkozni, elég ha figyelemmel kíséri az uradalmak ezirányú kísérleteit és terméseredményeit és vetőmagot onnan szerez.

A földmives iskolák, magosabb tanintézetek is szaporítják a nemesített magvakat, ez is rendelkezésre áll a kisgazda közönségnek. Ez uton is felhívom kisgazdáink figyelmét az elbetegesedett és teljesen tönkrement burgonya termésre. Az elbetegesedett gumók után soha többé jó termés nem lesz. Az állam támogatását kell igénybe venni, hogy gondoskodják megfelelő gumók elterjesztéséről.

A talajjavításnak egyik módja a földtrágyázás.

Szemcsés, sovány homok földeket hiába hagyunk fekete ugarinak, nem érünk célt.

Az ilyen szélhordta és silányhomokot gyökeresen, fásítással, erős szalmastrágyázással és földtrágya növények termelésével lehet megkötni és megjavítani.

Erre a célra legalkalmasabb növény a fehér csillagfürt. A csillagfürt óriási földtömeget ad. A csillagfürtöt teljes virágzásában lehengereljük és jó mélyen leszántjuk.

A csillagfürt is nitrogénygyűjtő növény, tehát a homokföld a leginkább nélkülözött nitrogénhez jut. A leszántott levél és szártömeg nagymennyiségű szerves, rothadó anyagot juttat a földbe.

Ha még némi káli és foszpor műtrágyát is juttatunk a talajba, úgy gyönyörű terméseredményeket érünk el.

Németországban az ilyen sovány homokon csudálatos eredményeket tudnak felmutatni.

Nagyon sovány homokon hiába vetjük el a csillagfürtöt, nem diszlik.

Az ilyen földekre hintsünk rá kevés port olyan talajról, ahol diszlik a csillagfürt, az eredmény meglepő lesz.

Ugyanis a nitrogénygyűjtő növények gyökerein bacillusok élnek, amelyek izgalmat okoznak a gyökéren és ennek következtében válnak ki a nitrogén gumók, amelyek a talajkövéritést végzik.

Minden pillangós növénynek más-más bacillusa van. Más a hereféléké, más a babé, borsóé, csillagfürté stb. A talajreáhintéssel befertőzőm a talajt bacillussal; a csillagfürt csakis ezután a fertőzés után diszlik. A természetben bizonyos vadnövények szintén a talajjavítást eszközlik. Ilyenek a babó, vad borsó, vadhere stb.

Szomjas Gusztáv.

Megnyilt a

GERŐ ERNŐ

ruhaáruháza

PIACZ-UTCA 69. SZÁM.
(Ullmann üzlete mellett.)

Férfi-, fiu-, és gyermekruhákban óriási választék.

Előzékeny kiszolgálás! Igen olcsó szabott árak!

Benyáts Emil harisnyagyára készíti a legjobb és legolcsóbb harisnyákat. Eladás nagyban és kicsinyben. Üzlet Piac-utca 18.

SZINHAZ

Egy vén színész feljegyzéseiből.

Az itt következő feljegyzéseket a vidéki színpad egyik legtisztább, legkedvesebb tehetsége: *Pesti Kálmán* vetette papírra. Szerzőjük eszöndes, jóságos, magába mélyedő művészlélek, aki ma is a gyermek hívő szemével néz körül a vásári forgatagban, keresi a szépet és hisz a virágokban. Mikor pedig a multba tekint vissza, harminc esztendő küzdelmei és tapasztalatai keresztül is, a esalódásokban és nélkülözésekben is csak az élet érdekes hullámjátékát látja. Keserűség helyett bölcs humort, vád helyett tanulságokat nyújt.

Erdekesek lesznek ezek a feljegyzések, mert röpke vonalakban, a mult tenger-tükre felett cikázó szárnycsapásokkal a magyar színjátszás három évtizedén futnak keresztül. Régi színpadok, színigazgatók, nagy színészek és kis maecenasok nevei, arcai fognak felbukkani az emlékezés hábjából. Korok elevenednek meg s egy hamis, külső sikerekre, lármás érvényesülésre sohasem vágyó színész pályája perog le előttünk a legizgatóbb közvetlenséggel: vallo-másokban.

Pesti Kálmán soha el nem vettette forró szívét és művészi álmait, de mindig elvesztette a külső érvényesülés útját, — ha ahhoz könyök, reklám, intrika, hizelgés kellett. Mindig a magyar lélek templomának látta a színházat, akár a pesti Népszínház, akár a verbászi színházudvar nyitotta meg előtte kapuit.

Ezek a feljegyzések könyvvalakban is meg fognak jelenni. Első közlésének jogát azonban a „Tiszántuli Ujság” szerezte meg olvasói számára. Most pedig átadjuk a szót a szerzőnek.

1. Az inasévek.

Ilyenkor nyár utólján, — régebben virágvasárnapja táján — mikor a vidéki színtársulatoknál elmennek a régi — s jönnek az új tagok, vissza-visszapillantok a multakra, leszűröm tapasztalataimat s új erővel fogok munkához. Ma már annyi a feljegyzésem, hogy bátran adhatom oda utra-valónak fiatal, pályájukat most kezdő harcosoknak. Mert küzdelem az élet s százszoros, gyakran meddő és kietlen a vidéki színész munkája a festett vászon és kasirozott papír világában.

Vetőgépet, borsajtót, szőlőzuzót és szekeret legjobb minőségben és jutányosan szállít s mindenfajta szakba vágó javítást vállal

Dereczeni Mezőgazdasági Gépgyár R.-t.

Mikor szűklett az iskola padja, s vágytam ki a világba a magam lábán járni, mikor fantáziám dusan csapongani kezdett s műkedvelésem eredményét csillogó aranyra láttam, felmerészkedtem a színész-vizsgára. Felvettek s kezdődött kálvária-járásom.

A budai Horváth-kertben állt a szinkör. Igazgatója akkor az érdemes Krecsányi Ignác volt. A vizsga utáni napon, hónom alatt színészkönyvemmel, bekopogtattam a színházi-irodába.

— Szabad! — hangzott hivatalosan s én betámolyogtam. Kifogástalan redingotjában, a francia márkik lekötelező, finom mosolyával fogadott Krecsányi. Miután meggyőződött róla, hogy tényleg felvettek a Színész-Egyesületbe, beiktatott társulata névsorába. Persze kórusba, természetesen gázsi nélkül. Nem váltam be, sehogysem váltam be. Idétlen, gyerekhangom kivisított a kórusból, a karmester nem türt meg a karpróbákon. A színpadon mindig csak hátul, leghátul tartózkodhattam, az öles kóristák mögött, gyerekarcomra tekintélyes szakált kellett ragasztanom. Olyan voltam, mint Hófehérke valamelyik törpéje.

Valami régi színművet adtunk egyszer: Fernande, vagy a földalatti Páris. Egyik felvonás mulató-jelenetében a színpadon zongoráznak és táncolnak. Krecsányi rendezte a darabot,

— Ki tud zongorázni? — kérdezte.

S az egész nagy társulatban nem akad senki. Kóristatársaim elárulták, hogy én tudok. Leültettek a zongorához. Ment valahogy.

Ez volt első szerepem Krecsányinál. Többet se kaptam.

Igy volt ez 1888-ban. Egy előkelő, nagy, elsőrendű színtársulatnál egy kis fiu akad csak, akinek volt egy kis zenei érzéke s tudott zongorázni. Már ugy a hogy.

Magasratörő ambícióm nem elégítette ki a tudat, hogy Krecsányi színpadján statisztálok. Akkoriban egy kis vidéki társulat titkára erülgette a színház udvarát. Négy társammal együtt leszerződöttem kar- és segédszínésznek Turkevéré. Az uton — hogy meg ne szökjünk — jól tartottak. Megérkezés. Szálláskezesés. Valahol a faluvégen kaptunk kis szobát. Mindjárt dolgozni kellett. Diszletet festeni, darabot szerepeznit, petróleumlámpát tisztogatni, széket számozni, helyet mutogatni. Az első előadás a Sárkacsikó. Az egyik cigányt játszottam. A csárdás gazdát alakító színész nagy játékot csinált. Mialatt Laci ott kesereg az öreg Csorbának, rámfogja a puskát fordítva, én ordítva menekülök. Laci szereplője vérbenforgó szemekkel fordul hátra a nagy kacagásra, melyet játékunk a közönségből kiváltott. Meglát engem, a kezdőt, a fiatal gyereket, gyomron öklöz, hogy kiestem a színpalak mögé. Lacit a rendező játszotta, én meg alaposan eljátszottam a rendező kegyét. Egy-két szavas inassze-repneit nagyobbbat sohse kaptam. Ellenben a koplalásból bőven kivettem részemet. De előadás után vig élet volt. Maecenásunk, a tanító ur elvitt borozni. Az egész kompániát. Ő hozatta az első üveg bort, a többit azután a csárda többi vendégei. Ittunk sokat éhomra, mert egy falat kenyert sem ettünk aznap, kérni meg resteltünk. Így festett akkor az életem. Megszöktem. Feljöttem Pestre, beiratkoztam a Szini Akadémiára.

Az akadémiai évek nagyon kedves emlékei maradnak életemnek. Az ifjúkor elején, rózsás remények ígéretkertjében jártunk. A tanároktól káptott ígéret készpénz, a vizsgán elhangzott tapsok a művészet által elragadott közönség önkénytelen adománya, jóbarátok áradozó kritikája — behódolás. Legalább így gondol-

tuk mi. Mind egy-egy kis Ujházy, Náday, Nagy Imre voltunk. Tanáraink hü kópiái. Az egész vonalon semmi eredetiség. Ezen az uton haladva, nem is lettek volna a ok, a mikké lettek. Csak az iskola elvégzése után, mikor új környezetbe kerül a színész s ott kell helytállnia, minden este más más szerepben, csak akkor látja, hogy mindent előről kell kezdenie. Le kell ráznia az iskola porát. A sok elmélet szép, szép, de csak arra volt való, hogy a memóriát erősítse. A tanároktól önkéntelen átvett modorosságot levetni, önállóan gondolkodni, olvasni a sorok között, rejtett szépségeit a szerepnek megtalálni, kihámozni s főleg tanulmányozni az életet, a magamét, a másokét, az élet minden vonatkozásában, megnyilvánulásában, ez a művész útja a haladásban. Nincs megállás, nincs hátratekintés. Folyton keresni, megtalálni mindenben az igazi szépet, a művészt. Nem nézni se jobbra, se balra, csak előre. Nem kávéházi ismeretségeket keresni, könnyű érvényesülést, hanem tanulni: szerepet, olvasni: tervszerűleg classicusokat, moderneket, látni és meglátni tudni: az életet. Ilyen eszmékkal kezdtük akkoriban mi a színi pályát. S végeztek abban az évben nem kisebb tehetségek, mint: Hegedűs Gyula, Góth Sándor, Rózsahegyi Kálmán, Ráthonyi Ákos, ki sikerei zenitjén vált meg a színpadtól, azután meg Horvath Paula, Mihályfi Julia stb. stb.

Pesti Kálmán.

Menekült özvegy asszony vállal fehér- és ruhanemű mosást, gallérok vasalását villanyerejű gépekkel. Szives pártfogásért esedezik özv. Biró Nándorné Bethlen-utca 21. Ugyanott van a felvételi hely is.

Férfi fehéreneműek, kalapok, uri divatárak legolcsóbban beszerezhetők FRANK IMRÉNÉL Piac-utca 43. Telefon 6—55.

WERNER SÁNDOR DIVATHAZA
DEBRECZEN, (Neumann M. helyiségben)

legújabb uri divat cikkek,
ingek 280 K, kalapok, nyak-
kendők szolid, olcsó árban.

Események-megjegyzések

Magyargyűlölő zsidók. A zsidógyűlölő magyarok csengeri gyűlése néhány fanatikus és vérmes zsidó hallgatóból előcsalta a leplezetlen ellengyűlöletet. Szinte fáj leírunk, hogy ilyen ordítások hangzottak el: le a magyarokkal! Le Magyarországgal!

A közbekiáltókat letartóztatták, de az az elvakult válasz, amelyet az Ébredők türelmetlen nemzetiségi politikájára adtak, ismét tovább fut a földgömbön — és dolgozik ellenünk.

A keresztyén és nemzeti öntudat megszervezése: új életünk feltétele. A magyar lélek és gazdasági érvényesülés uralkodóvá tétele valóban nemzetfenntartó feladat. Ezen igenis dolgoznunk kell, megfelelő, célravezető eszközökkel. De kérjük: kinek a számlájára csinálják egyesek ezt a túlhaladott és immár nyilvánvalóan céltévesztettnek, sőt károsnak bizonyult népgyűlési politikát, amelynek közvetlen eredménye ilyen hazát megtagadó, nemzetet káromló kiáltásban kulminál?

Vagy éppen csak a zsidóságtól követeljük meg azt a keresztyéni érzületet, hogy szeresse azokat, akik őt gyűlölik?

Bádoki Soós Károly altábornagy mondta — miniszter korában — egy beszéde közben: bizony az ébredők már felébredhetnek.

Néhány dinnye és egy emberélet. A napilapok részletesen megírták a véres esetet, hogy a nagyerdei dinnyeföldeken egyik termelő egy sikertelen dinnyelopási kísérlet után, menekülés közben lelőtte szomszédját, aki dinnyéit őrizte. Érzéseink teljes eldurvulásának szörnyű kórképe ez az eset. Egyik termelő irigyelte a másikat, hogy annak a földje szaporábban adja gyümöl-

cseit. Tolvajlással próbálta a szerencsét kiegyenlíteni — revolvért dugott a zsebébe. Vagyis néhány ellopható dinnye reménye eleve felért előtte egy emberélet értékével. Ennyire drága zsákmány lett néhány gyümölcs és ennyire olcsó az emberélet.

A tünet — sajnos — nem egyedülálló. Hetenkint olvashatunk egy-két hasonló esetről. A rablótámadások egymást érik az elhagyatottabb utcákon, tereken.

Nem börtön, hanem hatalmas lelki kura kell ide. A magántulajdon és a munka becsületét kell helyreállítanunk. Ez szorosan hozzátartozik keresztyén újjászületésünk programjához. De a keresztyénség áramlása ne politika legyen, hanem: lélek.

Térzene a Szent-Annán. Elevenebb, csillogóbb moziképet alig lehet elképzelni, mint ami ott hullámszik a Szent-Annán, valahányszor térzenét ad a népszerű katonazenekar. Ugyancsak mozgalmos mozikép: az ezer meg ezer arcnak, a színek özönének, kalapoknak, katonasapkáknak, szabad fejeknek, női frizuráknak, a ruha és arcjáték nyüzsgő buborékjátékának zsufolt hőmpölygése a Szent-Anna torkolatában a Piac-utca felé térzene után.

A mozik üresek. De ime gondoskodik a közönség a maga számára saját maga által rendezett élő, megragadó moziképekről. Így játsza ki Hegedűs Lorántot, a vigalmi adót s azt a divatos pénzügyi helyzetet, amelyet komoly pillanatokban mesterséges pénzszükének neveznek.

Gépész, kovács, fiatal nős, állást keres, esetleg uradalomba is menne. Végh Sándor, Hajdusoboszló, VI. tized, 4. szám.

Hölgyek, figyelem! Hajszaalakot, szeplőt, májfoltot 10 nap alatt eltávolít a „VÉNUS“ kozmetikai intézet. Széchenyi-utca 16. szám

SPORT

USZODÁBAN.

A nap hevesen nyilazza bőrünket. Harmatcseppek jelennek meg homlokunkon, forró kályhává válik a testünk, egyetlen száraz torokká változik minden tagunk és mi minden tagunkkal szomjasan vágyunk reá, hogy a jótékony napsütésben, szabad ég alatt hűs vízzel itassuk meg tikkadt bőrünk millió pórúsát.

Friss lubickolástól hangos az uszoda környéke. Izzó izmok hasítják a keményen torlódó hullámokat. Hatalmas poccsanásokkal csapják magukat a vízre a szabad levegőjárástól könnyüvé vált atléta-testek.

A medence szélén hosszú sorban merengve gubbasztanak a napfény rajongói, mint a szent ibiszik a Nilus partján. Aszkéta türelemmel merülnek el egyetlen érzésben: hogyan süti át a nap a husokat és vérüket, hogy minden idegen salaktól megtisztítsa őket.

Szinük a tajtékipa gyűjteményekre emlékeztet. Az ujoncok még sárgás-fehérek. A jobban kiszivottak már pirosak, vagy barnák. Némelyik szép sötét meggypiros és matt fénnel tündöklöklik a verőfényben. Van közöttük aki aranyos bronz-szinben pompázik.

Ovatosan siklanak a medencébe, mint az előhívott fényképlemez az aranyfürdőbe s a nap energiáitól erős víz beléjük fixirozza a nap színjátékát.

A tiszta levegő s a tiszta víz szabad játéka új kedvre csiklandozza a vért. Játszanak, táncolnak a véresejtek. Megújodik az egész szervezet. Tetőtől talpig lélezkedik a test. Az oxigén bőségesen áramlik belé a tiszta pórúsokon keresztül. Pezseg az egészség. Mázással könnyül meg a mozgás. A tisztaság üdítő légáramlata járja át a lelket s ki-

DEBRECENI
Kalapgyár
SZÉKESKÖSA

Női és férfi kalapok gyártása
Piac-utca 63. szám alatt.

RIESZ MIKLÓS KOCSIGYAROS DEBRECZEN

Riesz Henrik cég telepén

Specialitás: Könnyű homokfutó kocsik.**Tökéletes kocsijavítások.**

sépér belőle minden fáradt, sötét, beteg gondolatot. Az uszoda optimistává teszi a lehangolt, reménytelen kedélyt

Nézzétek meg azokat, akik az egészség mámorával a tekintetükben, a jókedv ekszaltációjával, ruganyos léptekkel, nevetgélve és tréfálkozva hagyják el az uszodát. Arcukon a nap színes álarca, a nyári farsang jele...

Uszóverseny. A szeptember 4-én rendezendő uszóversenyre erősen folynak a tréningek. Országos érdekű sporteredményeket nem várunk ettől a verseny naptól, hiszen komoly tréningre alkalmas uszómedencénk sincs, de propaganda szempontjából fontosnak tartjuk a próbálkozást. A legegészségesebb sportok egyike az uszás. A testet legarányosabban, legszebben fejleszti. Izmosítja, hajlékonyra és fürgévé teszi. S ép ezt a sportot hanyagoltuk el eddig a legméltatlanabban. Egymásután kell épülniök az uszodáknak és sorra kell előbukkanniok helyi uszótehetségeinknek, hogy ezt az életvédő, minden emberre szinte nélkülözhetetlen sportot népszerűsíthessük.

Előfizetőinkhez. Kérjük azokat az előfizetőinket, akik előfizetési díjaikat mindeddig nem küldték be, szíveskedjenek a lapjukhoz mellékelni postautalványt erre a célra felhasználni.

Szerkesztő: dr. HALASI ANDOR.
A szerkesztésért felel: dr. N. szentmiklósi Nagy Zoltán

Ne törje fejét, hogy pecsétes ruháját hova vigye, forduljon bizalommal a „Központi” kelme-festő- és vegytisztító intézethez. Gallérok 8 nap alatt készülnek Varga-utca 1. (Iparbank palota.)

Vegyipari szaküzlet és laboratórium

DEBRECZEN, HATVAN-UTCZA 11. SZÁM.

Anilinek, schellack, gyanta, benzin, olajok, kenőcsök.
Cserző- és fehéritő vegyszerek.

Haj-, arc- és kézapolási
cosmetikumok.

**„METEOR” MOZGÓ
BOCSKAY-TÉR.**

Vasárnap, augusztus 28-án

A bronzvőlegény

amerikai Cowboy történet 6 felv.

Főszereplő Marguerite Clayton.

Pénztár nyitva délelőtt 10 órától.

Előadások d. u. 3, 5, 7 és 9 órákor.

Helyárak: P. 16, F. 14, I. 12, II. 8.

III. 6 korona.

Mándoki Ferenc kuffurási vállalata Debrecen, Arany János-u. 13. Pálínkafőző üstök, rézüstök, üstházak, vízmelegítők, itatóvályuk, rézedények, fagyaltgépek cinezése, kutak furása és javítása a legszo. lidabb árak mellett.

Kiss József

autó-motor- és gépműhelye elvállal bármily rendszerű gazdasági gép szakszerű javítását, malom- és egyéb ipartelep berendezését, törött géprészek autogén hegesztését, lokomobílok magánjáróra való átalakítását.

Debrecen, Erzsébet-utca 20. szám.

Mindenki győződjön meg, hogy a legdivatosabb szabású férfi ruhák **Keresztesi** uri szabónál készülnek igen jutányos árban. Vidéki megrendelésekre különös figyelmet fordít a cég. **Varga-utca 1. sz.** (Ipar és kereskedelmi palota).

Szirek András uri és egyenruha szabó. Katonai felszerelések és sajátkészítményű sport és egyen-sapok nagy raktára Debreczen, Szent Anna-u. 1. Telefon 509.

TUZIFA

kitűnő száraz, aprítva és házhoz szállítva, valamint ölenként is. **PA-SZÉN, kovácsészén, kőszén, méz el-tott és darabos, cement, gipsz, cse-rép** legolcsóbban

KÖNYVES TÓTH MIKLÓS-nál
Debrecen, Csapó-utca 28. Telefon 449.

Tankönyvek az összes iskolák részére beszerezhetők, iskolai és rajzszerek a legnagyobb választékban kaphatók **Springer József** könyv- és papírkereskedésében Piac-utca 38.

**LOBLE H.
ECETGYARA**

Debreczen,
Szalkai-utca 5. sz.

Fehérneműeket **MOS**, gallérokat vasal.
ruhaneműeket **FEST** és 24 órán belül
vegylleg **TISZTIT** legolcsóbban

villanyerőre berendezett

GÓZMOSÓDA

Egyház-tér 5. sz.

Allami és városi tisztviselőknek
árkedvezmény.

Hirdetések

felvételnek a kiadóhivatalban

Legszebb, legjobb és legolcsóbb

ruha-, felöltő- és télikabát-szövetek **Feldheim és Weisz**, DEBRECZEN, Piac-utca 73. szám.

TUZIFA

elsőrendű száraz bükkszász, azonnali szállításra és átvételre megrendelhető:

Fülöp A. Adolf

tüzifanagykereskedőnél.

Iroda: Csokonai-utca 5. szám.

Telep: Csokonai-utca 7. szám.

Telefonszám 13-69.

Ez a fa nem fog

jönni, — hanem

már itt is van!

ezért mindenkinek tanácsos, hogy igyekezzen a téli szükségletét azonnal beszerezni. Vidékieknek szállítási igazolványt díjtalanul adok.

o o o adok. o o o

DOLLÁRT és mindenféle idegen pénzt legdrágábban vásárol,

DOLLÁRCSEKKEK, külföldi kifizetéseket legelőnyösebben teljesít

BÓSZÖRMÉNYI LASZLÓ bankbizományi és ingatlanforgalmi irodája Debrecen, Miklós-u. 7. Telefon 216.

Valódi **BIEHN** féle aszfalt, bőr és kátránylemez kapható

Sesztina Lajos vaskereskedésében

Debrecen, Piac-utca 23. szám.

Telefon 6. szám.

Telefon 8. szám.

Debreczeni Messenger Boy
kerékpáros küldővállalat

Gyors, pontos-, megbízható.

Árszabás: 1/4 órára 10 korona.

Telefon: 6-79. sz.
(Angol Királynő.)

**A Hajdumegyei Vas-
öntőde és Gépgyár
műszaki üzlete**

dusan felszerelt raktárát
megnyitotta Hunyadi-utca
17. szám alatt.

Szerszámok, finom műszerek, klingerit, tauril asbest tömitések, malom alkatrészek, malom eszközök, malom berendezések, svájci selyemszita szövetek, gépszijak, kenderhevederek, gép- és hengerolajok, tovitte, kocsikenőcs, forrasztó anyagok, pincészeti cikkek, forrasztó lámpák, mindenemű öntvények, gázgenerátorok, kisebb mezőgazdasági gépek stb. stb.

PIGNICZKY

István cronometer és műórás,

a szegedi hírneves Brauswetter órásnak tanítványa és 12 évig elsőrendű szakmunkása volt. Csakis szolid és finom órák raktáron.

Debreczen, Csapó és Vár-utca sarok

Malmi hengerek rovátkolását, oniszolását éjjeli és nappali üzem mellett vállalom sürgős esetekben a fuvar meg is várhatja. Gazdasági és ipari gépjavitó

özv. Trenka Ferencné

műhely. DEBRECZEN, BARNA-UTCA :-:

Szinehagyott ruhákat kifogástalanul és rövid idő alatt fest

KONCZ DEBRECZEN,
Arany János-utca 10.

Saját készítésű **cipők**
tisztá színanyagból

a legolcsóbban beszerezhető
készen vagy mérték után: **GRÜNVALD** cipőüzem,
Kossuth-u. 8., Sas-u. 4. sz. (Kölcsönsegélyző-palota.)
Minden nálam vásárolt cipőt, ha idő előtt elszakad, úgy teljesen ingyen javítom.

NIKHÁZY műszaki üzlete

Debreczen, Simonfi-utca 2.
városi bérp. Telefon 480. sz.

Vízvezetési anyagok és berendezési
tárgyak, szivattyúk, szerszámok,
gépek és műszaki cikkek
raktára. Világító-, fűtő-
és kenőanyagok.

Dr Balla Gerő

műasztalos

csak **SZÉP**

csak **SZOLID**

csak **JÓ**

munkát szállit.

Rajzok és költségvetés
díjmentesen. Vidékre is kimegy. ::::

Debreczen, Török Bálint-u. 3.

Iskolai tankönyveket, írószereket
már most beszerezheti

HARMATHY PÁL könyvkereskedésében és antiquáriumban
Debreczen, Fűvészkert-u. 14. Telefon 357.

Fehértói temetkezési intézete

Dégenfeld-tér 4. Saját házában. Telefon nappal 11-85.
éjjel 10-91.

Vállal temetéseket helyben és vidéken a legolcsóbb árban személyes felügyelet mellett
EXHUMÁL és HULLASZÁLLÍTÁST végez.
Érc és művirág koszorúk nagy választékban.

Zákány József

szállítási és fuvarozási vállalata
Debreczen, Piac-utca 42.
Megbízásokat gyorsan és pontosan eszközzel!

DAVIDHÁZY KÁLMÁN

könyvkötészet és dobozgyár részv-társ.

Debreczen, Fűvészkert-utca 9. szám.
Elsőrangú készítmények jutányos árakon.
Könyvkötés, kereskedelmi és gyógyszerészeti dobozok. Bördiszművek, tárcák stb.

Férfi és női ruhákat
hallatlan olcsón

LENGYEL, Csapó-u. 95. sz.

és mégis legszebben **fest, tisztít 3 nap alatt**

Felvételi helye **Széchenyi-utca 18. szám.**

Pannonia garage

Telefon 299.

Debreczen.

Telefon 299.

és javító műhely elvállal autók, cséplőgépek,
benzinmotorok, malomberendezési alkatrészek
javítását, bármilyen esztétikus esztétikus
alkatrészek elkészítését. Alkatrészekben és
választékú raktár.

DESZKA, LÉC, ÉPÜLETFA mindennemű építési anyagok, **KÖRISTALP TŰZIFA, SZÉN**, legolcsóbban beszerezhetők **KEMÉNY** fatelepen, **PESTI-U. 2.** (Alföldi közraktár.) **Telefon 13-95 és 14-34.**

MEGNYILT

a teljesen modern berendezésű **HÖLGYODRÁSZAT**

Dr. UJFALUSSY GÉZÁNÉ
:: vezetése alatt ::

Hölgyodrázat. Manikűr. Pedikűr. Arcmasszázs. Hajfestés. Hajmunkák. Izléses környezetben, elsőrendű fővárosi munkák állnak rendelkezésre.

Egyház-tér 5. sz. I. emelet.

Debrecen sz. kir. város- Hajdúnánás, H-Böszörmény, Nyíregyháza városok sétányain és közterein felállított ülőpadokra

REKLÁMHIRDETÉSEK

felvételnek

Debreceni Vas- és Rézbutorgyárnál.
Kívánatra költségvetéssel szolgálunk.

Páter Károly

férfiszabó.

Elvállal mértékutáni megrendeléseket a legszolidabb árak mellett.
Erzsébet-utca 115. szám.

Hivatalos és magán

BÉLYEGZŐT

24 óra alatt készít

a legolcsóbban

Debreceni Első Bélyegzőgyár és könyvnyomda

Debrecen, Piac-u. 81. Telefon 6-53.

Krausz Dezső

uri és egyenruha szabó. Mérték után megrendeléseket jutányosan készít.

Simonfi-utca 5. Tejpiac.

Ugyanezen helyiségben

Klein Sámuel

sapka készítő, mindennemű polgári és katonai sapkák készítését szolid árban vállalja. —o— —o—

Máthéi János

vízvezeték, csatornázás és épület bádgos munkák vállalata

Debrecen, Csapó-utca 24. szám.

Vízvezeték, fürdőszoba, angol closet, berendezések, csatornázások, épület bádgos munkák, minden e szakmába vágó javítások pontosan és szakszerűen eszközöltetnek. Vidéki munkák is vállalhatók.

TŰZIFA

tölgy, bükk, és akác hasábosan vagonvételekben, ölenként vagy aprítottan házhoz szállítva megrendelhető a

„TURUL” fakitermelő és értékesítő vállalatnál **Csapó-utca 8. szám.**

Telefon: 12-91. szám.

Fatelep Ujvárosi-u. 5/c. sz.

Száraz tűzifa,

prima darabos és oltott mész, fedélcserep, gipsz, cement, téglák és kátránypapír mélyen leszállított áron beszerezhető

Bartha István telepén

Debrecen, Ispotály-utca 3/6.

TARR MIHÁLY

törv. bej. cégtulajdonos általános ügynökkéi irodája Debrecen, Király-utca 2. sz.

Foglalkozik: bérházak, kisebb-nagyobb családi és telepi házak, nyaralók és szőlők, konyhakerti veteményesek üres telkek és földbirtokok vételével és eladásával, bérletek közvetítésével.

Házcsereket, lakáscsereket, üzleteket, pénzkölcsönöket a leggyorsabban és legpontosabban eszközöl. Házasságokat a legnagyobb diszcretió mellett közvetítik.

LEGOLCSÓBB

bevásárlási forrás, fűszer, csemegeárakban

Vetéssy Károly

fűszerkereskedő

Belhien-utca 36. szám.

Dollárt, leit, sokolt és más idegen pénzt

legeslegdrágábban vesz:

Simon bankiroda

Debrecen, Kossuth-u. 11.

Idegen kifizetések a legolcsóbban.

Tegdes János

női, férfi és egyenruha szabó mérték utáni megrendeléseket **Debrecen, Péterfia-utca 42. sz. :: LEGOLCSÓBBAN KÉSZIT. ::**

Paplanvarrodámban készülnek a legmodernebb

paplanok, gyapjuval, pehellyel, vattával töltve, szolid napi árakon. **KÉSZÁRUK** állandóan raktáron. Kiváló tisztelettel **Debreceni Lajos Kossuth-utca 11. sz.**

Nyomtatott a „Magyar Nemzeti Könyv- és Lapkiadó Vállalat” könyvnyomdájában Debreczenben, Piac-u. 59.